

Vijftig jaar geleden begon de

Algemene Werkstaking van 1913

tot het bekomen van het Algemeen Stemrecht

De strijd om het algemeen stemrecht was in België, een lange strijd, die slachtoffers eiste en waarbij het wapen der algemene werkstaking herhaaldelijk doelmatig, doch ook wel eenmaal zonder resultaat — in 1902 — tegenover een niets ontziende klerikale actie werd aangewend.

Het duurde van 1866 tot 1893 eer de actie voor het algemeen stemrecht het cijnssstelsel deed verdwijnen. Er zou nog een nieuwe kwart eeuw nodig zijn eer het systeem van het meervoudig stemrecht — de kartonbarreel volgens het woord van de oude Woeste — onder de

cretaris van de Algemene Raad. Een nationaal propagandafonds werd gevormd en een reservefonds om de stakers te steunen.

In fabrieken en werkhuizen werden persoonlijke of collectieve spaarkassen opgericht.

Men maakte zich klaar voor een strijd die 400 tot 500.000 arbeiders zouden voeren en die desnoods zes weken kon duren.

De toestand was ondertussen ook gunstiger dan in 1902. Toen stond er een regering die voor niets wilde terugdeinzen om een beweging te frukken, die ook de burgerij tegenhad.

In 1912-13 telde de klerikale meerderheid, en zelfs de rege-

Stakersvrouwen bij het gezamenlijk «potattentjassen» in een stakerskantine. (A.)

voertdurende aanvallen van de socialistische partij zou bezwijken.

Het meervoudig stemrecht — één stem aan de arme en drie aan de rijke — had vanzelfsprekend tot gevolg dat de socialisten in lange niet naar hun ware getalsterkte in het parlement vertegenwoordigd waren.

Op het congres der Belgische Werkliedenpartij, in april 1901 te Luik gehouden, werd besloten de strijd om de politieke gelijkheid voort te zetten «met alle middelen en ook desnoods met een algemene staking».

Emile Vandervelde en Paul Janson, liberaal, dienden een voorstel in tot herziening van de Grondwet in de zin van het algemeen stemrecht.

De klerikale regering zou ditmaal echter weigeren. De minister van Binnenlandse Zaken De Trooz nam maatregelen. 60.000 soldaten werden onder de wapens geroepen, die men echter niet betrof: men rekende meer op de politie, gendarmerie en burgerwacht gerekruteerd uit de burgerklas.

De betogingen zouden van bij de aanvang af onmeedogend beugeld worden: een vrouw wordt in Henegouwen gedood, drie arbeiders vallen onder de kogels der gendarmen te Brussel. De betogingen worden stopgezet, doch 350.000 arbeiders leggen het werk neer.

De strijd zal echter een nederlaag worden. De rechterzijde verwerpt het voorstel tot algemeen stemrecht.

ring, mannen die begrepen dat hun politieke vrienden op het aanvaarden van tenminste een zekere vorm van Algemeen Stemrecht moesten voorbereid worden.

Emile Vandervelde, die de geschiedenis van deze staking schreef, bracht hulde aan de geest van verzoening en het politiek inzicht van de toenmalige Eerste-Minister de Broqueville, aan wie hij een bezoek bracht met M. Corty, voorzitter van de Antwerpse Handelskamer, die wees op de reusachtige schade die de staking aan de Antwerpse haven en aan het land zou toebrengen.

M. de Broqueville dacht toen aan algemeen stemrecht op 25 jaar, met twee stemmen voor huisvaders of personen van zekere ouderdom.

Doch alle bemiddelingen belieten niet dat, na een uitdagende rede van de katholiek Woeste, ondanks de waarschuwing van zekere leiders, de Belgische Werkliedenpartij tot de Algemene Werkstaking besloot op 12 maart, en de staking moest beginnen op

14 APRIL 1913

En ze was, zoals aangekondigd: VREEDZAAM en GEWELDIG.

Reeds de tweede dag bracht een zorgvuldige telling 372.000 stakers, volgens het boek van M. Cyrille Van Overberghe, de latere christen-democratische minister van Staat.

De socialistische partij had goede redenen om te verzekeren dat het cijfer 450.000 bellep, plus

in dat tusschen getuigen, waartussen zeer zware gevallen die voor het vanden leuen verminst bleven - De gebaachten werden
gevoerd - enkelen hebben zij naar andere steden of dorpen gebracht om deze voor overduig te bekeken. Zwane straffen
boeken - Mijn broeder stichtte Vandersteken, had een dubbel slag op de hof en een bykomstich in de dij, bray 2 jaar gevangenis, 12